

Al pagès tortosí

Cada vegada que veig un pagès vestit en lo «traje» típic de la nostra Tortosa, los ulls me s'omplin d'aigua. Ara, que això, occurix poques vegades, perquè cada dia s'en veuen menys de pagesos vestits de pagès. Avui, ja són tots sinyors; ha desaparegut allò que en podríem dir la diferència de classes. Abans, allà pels començaments del segle XX, a la nostra terra hi havia quatre classes de vestit: los sinyors, en americana, pantalons, barret i sabates; los menestrals, en brusa, pantalons de vellut o de fil, gorra en visera de cartó i espadnyes blanques en betes lligades al turmell; los mariners, en les seues pescadores y pantalons blaus, gorres en visera com los cotxeros i unes espadnyes semblants a les del pagès però més senzilles, i per últim lo pagès, en mocador lligat al cap, jupetí, calçó estret o saruells, piücs i espadnyes, dites de l'hòstia, lligades a la cama. Eixe era lo que en termes generals usava la gent de la nostra Tortosa. Hi havia ademés alguna petita diferència, més o menys notable, en lo modo de vestir dels dies de cada dia, festes, diumenges i diades molt senyalades, que encara estan presents a la memòria de tots i no cal repetir.

Avui, per motius que no són objecte d'eixe petit treball, ja no hi han eixes diferències tan nostres i tan notables. Avui, ja no hi ha cap diferència entre el vestit del pagès de Remolins i el sinyor de la plaça d'Alfonso; entre el pescador de l'Encanyçada i el mecànic de les Ferreries; entre els paletes i manobres de Santa Clara i el botiguer de l'Àngel. Quina llàstima!!! Quan jo era menut, encara he jugat en xiquets de la meua edat que anaven vestits de pageset. A l'església de Sant Jaume, i és de suposar que a les demés parròquies a on dominava l'element pagès devia passar el mateix, allà per l'any 15 i 20, o sigui fa uns trenta i tants anys, la majoria de xiquets i xiquetes que combregaven per primera vegada, era de rigor, que quan s'atansaven a rebre el Pà dels àngels, anessen vestits de pageset o de pageseta. No fa tants i tants anys, veritat?

Poc temps després, va vindre la moda de combregar els xiquets vestits de blau o de mariners, i les xiquetes vestides de blanqueta. Jo no vull posar-me en camises d'onze vares, jo no sóc qui per a esbrinar les causes —quede això per als erudits—, jo només m'atrevixo a dir que en tot això hi hem sortit perdent en quant a tipisme i a sabor local.

A Remolins, lo barri pagès per excel·lència, avui no queden més que una dotzena escassa de pagesos; en canvi, de dones, encara es pot dir que són la gran majoria les que,

ufanoses, porten lo vestit típic, mocador al cap, mocador al coll, gipó, faldetes i espadnyes roges. Estan demostrant que són més conseqüents que els homes, que saben fer honor a les tradicions i que són dignes descendents de les que gloriosament van merèixer l'Orde de l'Atxa.

En tant de goig que feia la Processó del Divendres Sant, tota la pagesia de Tortosa, Jesús, Roquetes i hortes, en les seues camises amidonades...! Quin espectacle més emotiu, tants homes vestits igual, com si anessen uniformats! Si entre mig s'hi hagués posat un menestral o sinyor, hauria fet fatxa. I quantes atxes, casi bé més altes que un home, i quins cabells més riçats, tots plens d'or volador. Se pot dir que era la processó més lluïda; només de vore-la una vegada, ja et quedava el record per a tota la vida, era una cosa tant enxisadora, tant única, tant nostra, que mai més se podrà tornar a vore. Només de recordar-ho m'espurnegen los ulls, i més que espurnejar-me els ulls, me s'en va el cor darrera el record de la processó del Divendres Sant, de la processó dels pagesos. I m'espurnegen los ulls quan penso que dins de molt pocs anys ja no hi haurà cap pagès a Tortosa; ja s'haurà acabat una de les més belles tradicions de la nostra terra. Tortosa, convertida en ciutat moderna, va perdent la seua fesomia de ciutat agrícola, va perdent aquell distintiu tant propi i que la feia distinta de les atres comarques. La pagesia es perd, la pagesia s'en va... Lo temps, que tot ho madura, que tot ho canvia, s'endurà el vestit del pagès i mos el canviarà pel vestit modern, per l'americana i els pantalons.

Adéu... pagesia tortosina. Adéu... lluïda processó del Divendres Sant. Adéu... als últims pagesos. Andossiéu... a tots.

JOAN SUBIRATS I ANDREU

NOMAR

LIBRERÍA * PAPELERÍA * OBJETOS DE ESCRITORIO

MERCED, 11

TORTOSA